

УДК 338.45:502.131.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2025-12-1>

Глущенко А. М.

кандидат економічних наук, докторант,
Академія праці, соціальних відносин і туризму
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1897-4837>

Andrii Glushchenko

Academy of Labour, Social Relations and Tourism

ІНТЕГРАЦІЯ ПРИНЦИПІВ «ЗЕЛЕНОЇ УГОДИ» ЄС У ПЛАН ВІДНОВЛЕННЯ ТА ЕКОНОМІЧНУ ПОЛІТИКУ УКРАЇНИ

INTEGRATION OF THE EU GREEN DEAL PRINCIPLES INTO UKRAINE'S RECOVERY PLAN AND ECONOMIC POLICY

Анотація. Метою статті є системний аналіз та наукове обґрунтування механізмів інтеграції принципів Європейської «Зеленої угоди» (ЄЗУ) у вітчизняний план відновлення та економічну політику в умовах воєнної агресії та посткризової трансформації. Наукова новизна дослідження полягає в розробці авторської методології структурної трансформації економіки, яка ґрунтується на поєднанні системного підходу, SWOT-аналізу та чотирьох ключових принципів: декарбонізації енергетики, розвитку циркулярної економіки у промисловості, запровадження «зеленої» таксономії та забезпечення сталого фінансування. Ця методологічна рамка трансформує абстрактні принципи ЄЗУ у структурований та адаптивний план дій, орієнтований на умови воєнного стану та потреб відбудови. Авторський внесок у вирішення наукової проблеми включає не лише формування цієї методології, але й її детальну секторальну конкретизацію для ключових галузей – енергетики, промисловості, транспорту та урбаністики, що дозволяє перейти від загальних декларацій до практичних інструментів реалізації. Окремо ідентифіковано та класифіковано ключові бар'єри інтеграції, такі як регуляторна невизначеність, дефіцит фінансування, брак кваліфікованих кадрів та вплив воєнних ризиків, та запропоновано комплекс системних рекомендацій щодо їх подолання. Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що запропонована методологія позиціонує «зелену» інтеграцію як стратегічний імператив для забезпечення економічної стійкості, поліпшення конкурентоспроможності, захисту вітчизняного експорту від ризиків механізму СВМ, залучення «зелених» інвестицій та прискорення євроінтеграції. Висновки дослідження доводять, що інтеграція принципів ЄЗУ є безальтернативною стратегією для якісної структурної трансформації економіки України на засадах сталого розвитку, що перетворює виклики повоєнного відновлення на вікно можливостей для побудови сучасної, кліматично сталої економіки, інтегрованої в ЄС. На відміну від традиційних моделей відбудови, запропонований підхід є динамічним та адаптивним, що дозволяє враховувати як довгострокові вимоги декарбонізації, так і специфіку воєнного стану.

Ключові слова: «Зелена угода» ЄС, план відновлення України, «зелена» економічна політика, декарбонізація, циркулярна економіка, «зелена» таксономія, сталого фінансування, кліматична стійкість, євроінтеграція.

Abstract. The purpose of the article is a systematic analysis and scientific substantiation of the mechanisms for integrating the principles of the European Green Deal (EGD) into Ukraine's national recovery plan and economic policy amid wartime aggression and post-crisis transformation. The scientific novelty of the research lies in the development of the author's original methodology for the structural transformation of the economy, which is based on a combination of a systemic approach, SWOT analysis, and four key principles: decarbonization of the energy sector; development of circular economy in industry; implementation of "green" taxonomy, and provision of sustainable financing. This methodological framework transforms the abstract EGD principles into a structured and adaptive action plan tailored to the realities of wartime and recovery needs. The author's contribution to addressing the research problem includes not only the formation of this methodology but also its detailed sectoral specification for key sectors – energy, industry, transport, and urban planning, which enables a transition from general declarations to practical implementation tools. Key barriers to integration, such as regulatory uncertainty, funding shortages, lack of skilled personnel, and the impact of war risks, are separately identified and classified, and a set of systemic recommendations for overcoming them is proposed. The practical significance of the obtained results is that the proposed methodology positions "green" integration as a strategic imperative for ensuring economic resilience, enhancing competitiveness, protecting domestic exports from the risks of CBAM, attracting "green" investments, and accelerating European integration. The research conclusions prove that the integration of EGD principles is an imperative strategy for the qualitative structural transformation of Ukraine's economy based on sustainable development, turning the challenges of post-war recovery into a window of opportunity for building a modern, climate-resilient economy integrated into the EU. Unlike traditional recovery models, the proposed approach is dynamic and adaptive, considering both long-term decarbonization requirements and the specifics of martial law.

Keywords: EU Green Deal, Ukraine recovery plan, "green" economic policy, decarbonization, circular economy, "green" taxonomy, sustainable financing, climate resilience, European integration.

Постановка проблеми. Повномасштабна воєнна агресія Росії спричинила системну кризу в Україні, що характеризується не лише масштабними інфраструктурними руйнуваннями та економічним спадом, але й глибокими екологічними наслідками. У цих умовах виникає критична необхідність у визначенні концепту-

альних засад відновлення. Переважання традиційних підходів до реконструкції, орієнтованих на відтворення довоєнного стану економіки без належного врахування екологічних аспектів, формує суттєві ризики. Така модель, що ґрунтується на відтворенні застарілих, енерго- та матеріаломістких виробничих систем,

призводить до посилення вразливості до кліматичних змін, деградації природних ресурсів та консервації структурних дисбалансів національного господарства.

Цей шлях відбудови входить у суперечність із зобов'язаннями України в рамках Угоди про асоціацію з ЄС та основним курсом на євроінтеграцію, який вимагає гармонізації національної політики з принципами Європейського «зеленого» курсу. Як наслідок, актуалізується потреба у розробці та імплементації нової методологічної парадигми, яка б забезпечила інтеграцію цілей сталого розвитку, декарбонізації та циркулярної економіки в основні документи планування відновлення та економічну політику держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади інтеграції принципів Європейської «Зеленої угоди» (ЄЗУ) у процеси відновлення України висвітлено у працях вітчизняних та зарубіжних авторів. У роботі К. Лещенко [5] акцентовано увагу на інституційних та фінансових механізмах реалізації ЄЗУ в умовах раннього відновлення та повоєнної трансформації України, підкреслюючи необхідність адаптації національної політики до стандартів ЄС у контексті воєнних викликів. У дослідженні Г.М. Лесюк та І.П. Солов'я [4] проаналізовано роль лісового сектору України в національному плані повоєнного відновлення та ЄЗУ, звертаючи увагу на часткову когерентність національних програм із пріоритетами розвитку лісового сектору, визначеними ЄЗУ. У роботі А. Бойка, С. Ткачука, А. Турченко, Х. Дзвігола та Є. Зябіної [1] обґрунтовано перспективи розвитку відновлювальної енергетики як ключового напрямку «зеленого» вектора сталого розвитку національної економіки України, наголошуючи на її потенціалі для модернізації енергетичного сектору та інтеграції в глобальні екологічні ініціативи. У дослідженні Р. Зварича та О. Масної [3] проаналізовано національну політику України щодо відновлюваних джерел енергії (ВДЕ), акцентуючи на виконанні міжнародних зобов'язань та інтеграції до європейських енергетичних ринків, особливо в умовах воєнного стану та руйнування інфраструктури.

У праці І. Петруненка та ін. [18] оцінено вплив відновлюваних джерел енергії на економічне відновлення України, наголошуючи на важливості «зелених» облігацій як інструменту залучення інвестицій та потенціалі сектору ВДЕ за умови забезпечення фінансування. У дослідженні В. Стріельковського [19] оцінено потенціал ефективного низьковуглецевого розвитку в економіці «зеленого» водню та аміаку в Україні завдяки SWOT-аналізу та визначенню передумов переходу на відновлювані джерела енергії в умовах воєнних руйнувань. У роботі К. Вінклер та ін. [22] проведено оцінку потенціалу дахових фотоелектричних систем (PV) для створення стійкої енергосистеми в Україні, використовуючи високоточні методи аналізу. У дослідженні О. Світличного [8] проаналізовано кліматичну політику України в контексті ЄЗУ, наголошуючи на необхідності вдосконалення правового регулювання та державного управління для адаптації до європейських стандартів.

Незважаючи на наявність окремих напрацювань, системний аналіз інтеграції принципів ЄЗУ в український контекст залишається обмеженим. Зокрема, бракує комплексних методик, які б поєднували адаптивність до воєнних ризиків, інституційну координацію та

фінансові механізми. Це зумовлює потребу в розробці авторської методології, спрямованої на забезпечення сталого відновлення України.

Метою статті є системний аналіз та наукове обґрунтування механізмів інтеграції принципів Європейської «Зеленої угоди» у вітчизняний план відновлення та економічну політику, а також розробка на цій основі авторської методології структурної трансформації економіки на засадах сталого розвитку.

Для досягнення поставленої мети в статті вирішуються такі завдання:

1. Систематизувати ключові принципи Європейської «Зеленої угоди» та визначити механізми їх адаптації до умов відновлення України, зокрема щодо декарбонізації, циркулярної економіки, «зеленої» таксономії та моніторингу екологічних наслідків.

2. Провести секторальний аналіз впливу інтеграції зазначених принципів на ключові галузі економіки (енергетика, промисловість, транспорт), оцінивши динаміку фінансових потоків, інвестиційної активності та рівня кліматичної резиліентності (стійкості).

3. Ідентифікувати та класифікувати ключові виклики та бар'єри інтеграції, серед яких регуляторна невизначеність, обмеженість фінансування, дефіцит кваліфікованих кадрів та вплив воєнних ризиків.

4. Розробити комплекс практичних рекомендацій щодо імплементації інструментів «зеленої» політики, їх інтеграції в цифрові платформи та ефективного використання фінансових механізмів ЄС.

5. Порівняти концептуальні підходи до розвитку «зеленої» економіки в Україні та Європейському Союзі з метою виокремлення адаптаційних можливостей та специфіки їх реалізації в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Відбудова України після повномасштабної агресії Росії не може зводитися лише до реконструкції зруйнованої інфраструктури. Вона становить стратегічну можливість для системної трансформації національної економіки. Масштабні руйнування торкнулися не лише виробничих потужностей, транспортних мереж та житлового фонду, а й спричинили суттєві екологічні втрати: забруднення ґрунтів, водних ресурсів та атмосферного повітря, деградацію екосистем і зростання антропогенного тиску на довкілля. Загальний обсяг збитків для довкілля та екологічної інфраструктури перевищує €52 млрд, включно з понад €1,4 млрд у лісовому секторі; пошкоджено 497 об'єктів водного господарства, 20% природоохоронних територій зазнали руйнувань, катастрофа на Каховській ГЕС стала найбільшою техногенною аварією з часів Чорнобильської [13]. Паралельно загальні прямі збитки від руйнування інфраструктури й будівель сягнули \$176 млрд, тоді як потреби у відновленні оцінюються у \$524 млрд протягом наступного десятиліття [23].

Такі виклики водночас відкривають унікальне вікно можливостей для переходу від реактивної реконструкції до проактивної стратегії сталого розвитку. У цьому контексті ключовим є підхід «покрашеного відновлення» (build back better), що поєднує післякризове відновлення із довгостроковою кліматичною стійкістю [21]. Дана концепція передбачає пріоритетність довгострокової стійкості, мінімізацію майбутніх ризиків та орієнтацію на інвестиції у «зелену» економіку, що здатні створювати робочі місця та зміцнювати економічну стійкість [17]. Зокрема, програми на кшталт

Nefco Green Recovery Programme забезпечують технічну допомогу та фінансування муніципалітетів, сприяючи формуванню вуглецево-нейтральної моделі розвитку та наближенню України до європейських екологічних стандартів [14]. Таким чином, замість відтворення довоєнних ресурсномістких моделей, Україна має шанс вибудувати сучасну економіку, інтегровану у глобальні ланцюги постачань та адаптовану до кліматичних викликів.

Натомість традиційні підходи до відбудови, орієнтовані на швидке відновлення виробничих і соціальних показників за рахунок відтворення застарілих технологій, створюють низку критичних ризиків. Вони посилюють вразливість до кліматичних змін, екстремальних погодних явищ, посух чи повеней, а також зберігають залежність від імпортованих викопних енергоносіїв. В умовах глобального переходу до декарбонізації така модель прирікає Україну на втрату конкурентоспроможності та відштовхує потенційних інвесторів.

Ключовим аргументом є також євроінтеграційний вимір. Європейська «Зелена угода» встановлює суворі вимоги щодо декарбонізації, циркулярної економіки та сталого фінансування, обов'язкові для країн-кандидатів на вступ до ЄС. Ігнорування цих стандартів унеможливить повноцінну інтеграцію, ускладнить доступ до значних фінансових ресурсів, зокрема €50 млрд за програмою EU Ukraine Facility на 2024–2027 рр. [13], та поглибить регуляторні розбіжності з європейським ринком. «Зелене» відновлення є не опцією, а безальтернативною стратегією, що визначає здатність України забезпечити економічну стійкість, посилити геополітичну суб'єктність і реалізувати свої амбіції як майбутнього члена Європейського Союзу.

Європейська «Зелена угода» є стратегічною програмою зростання Європейського Союзу, спрямованою на досягнення кліматичної нейтральності до 2050 р. та скорочення викидів парникових газів щонайменше на 55% до 2030 р. Її головна мета полягає у формуванні низьковуглецевої економіки та трансформації моделей виробництва й споживання в країнах ЄС, а також у державах-партнерах, серед яких важливе місце посідає Україна. Для України ЄЗУ водночас становить екологічний виклик і стратегічну можливість: вона відкриває шлях до інтеграції в європейські економічні процеси через впровадження принципів сталого розвитку та модернізацію національної економіки.

Правову основу ЄЗУ закріплено в Європейському законі про клімат, який встановлює зобов'язання щодо досягнення кліматичної нейтральності та визначає рамки для справедливого переходу [14]. Конкретизацію цих цілей забезпечує законодавчий пакет «Fit for 55», що передбачає скорочення викидів щонайменше на 55% до 2030 р., реформу системи торгівлі викидами (EU ETS), запровадження механізму коригування кордонів вуглецю (CBAM), а також стимулювання розвитку відновлюваних джерел енергії та інноваційних технологій [15].

Особливе значення для України має CBAM, який встановлює вуглецеве ціноутворення на імпортовані товари з високою вуглецевою інтенсивністю (сталь, цемент, алюміній, добрива тощо). Цей інструмент покликаний запобігти вуглецевому витоку та стимулювати декарбонізацію виробництва як у державах-членах ЄС, так і в країнах-партнерах, що прямо зачіпає український експорт [10].

Водночас «зелена» таксономія ЄС формує критерії для екологічно стійких економічних активностей, орієнтуючи фінансові потоки на проєкти, які відповідають цілям декарбонізації та охорони довкілля. Для України це означає потенціал залучення «зелених» інвестицій і розширення доступу до європейського фінансового ринку [11]. Серед ключових інструментів ЄЗУ, що мають визначальне значення для України, вирізняються EU ETS, CBAM та «зелена» таксономія. Гармонізація з цими механізмами виступає не лише виконанням зобов'язань у межах Угоди про асоціацію з ЄС, але й стратегічною умовою забезпечення конкурентоспроможності української економіки, модернізації інфраструктури та формування стійких умов для економічного зростання й інноваційного розвитку.

ЄЗУ задає орієнтири для глибинної трансформації економіки країн ЄС через досягнення кліматичної нейтральності, зменшення залежності від викопних ресурсів та інтеграцію «зелених» фінансових стандартів. Для України як країни-кандидата на вступ до ЄС гармонізація з цими параметрами є не лише формальним зобов'язанням, але й умовою доступу до ринку, фінансування та технологій. У цьому контексті постає потреба зіставити ключові цілі та інструменти ЄЗУ з уже прийнятими та імplementованими в Україні нормативно-правовими та стратегічними документами (табл. 1).

Таблиця 1 – Порівняння параметрів Європейської «Зеленої угоди» та української кліматичної політики

Напрямок / параметр	ЄС (ЄЗУ та пов'язані акти)	Україна (чинні документи та стратегії)
Юридичні цілі	European Climate Law: кліматична нейтральність до 2050 р.; скорочення викидів щонайменше на 55% до 2030 р.	Закон України №3991-IX «Про державну кліматичну політику»: кліматична нейтральність до 2050 р., проміжні цілі узгоджені з NECP
Інструменти ETS/CBAM	EU ETS – система торгівлі квотами; CBAM – вуглецеве коригування імпорту в секторах (сталь, цемент, алюміній, добрива)	MRV-законодавство (моніторинг, звітність, верифікація викидів парникових газів); замість ETS діє вуглецевий податок
Фінансові механізми (таксономія)	«Зелена» таксономія з чіткими критеріями «зелених» інвестицій (DNSH, технічні стандарти)	Україна немає національної таксономії; ведеться розробка на основі досліджень UNDP та урядових планів щодо адаптації до стандартів ЄС
Секторальні цілі (енергетика, ВДЕ)	Fit for 55: збільшення частки ВДЕ, відмова від вугілля, розвиток водневої економіки, енергоефективність	NECP 2021–2030: зобов'язання зі збільшення частки ВДЕ, поступове скорочення використання викопного палива; державні ініціативи з відновлюваної енергетики (плани інвестицій до 2030 р.)

Джерело: складено автором на основі [2; 6; 7; 9; 12; 16; 20]

Порівняння наведене в табл. 1 показує, що Україна формально закріпила ті ж самі довгострокові кліматичні цілі, що й ЄС, і навіть інтегрувала їх у законодавчу базу (Закон України «Про основні засади державної кліматичної політики» від 8 жовтня 2024 р. № 3991-IX [7], Національний план з енергетики та клімату на період до 2030 р. [6]). Проте відмінність полягає у ступені інституціоналізації та технічних інструментах: у ЄС вже функціонує ETS і CBAM, тоді як Україна перебуває на етапі підготовки повноцінної системи торгівлі парниковими квотами. Аналогічно, тоді як ЄС має усталену «зелену» таксономію, в Україні цей напрямок існує лише на рівні проєктів і аналітичних рекомендацій. Секторальні цілі щодо ВДЕ та енергоефективності в Україні загалом відповідають європейським амбіціям, але вимагають значних інвестицій та технологічної підтримки. Таким чином, можна говорити про «нормативну конвергенцію на папері», проте із суттєвими прогалинами у практичній імплементації, що зумовлює потребу в інституційній розбудові та фінансовій мобілізації ресурсів.

Наступним етапом дослідження є формування авторської методології інтеграції принципів Європейської «Зеленої угоди» у План відновлення України. Запропонований підхід ґрунтується на комбінації системного аналізу та SWOT-рамки, що дозволяє одночасно оцінити внутрішні сильні та слабкі сторони української політики, а також зовнішні можливості й загрози, що виникають у процесі європейської інтеграції. Ця методологічна рамка перетворює абстрактні принципи на структурований план дій, адаптований до умов воєнного та повоєнного стану.

Методологічну основу становлять чотири взаємопов'язані принципи, що впливають із суті ЄЗУ та аналізу вітчизняного контексту. По-перше, принцип декарбонізації енергетики передбачає не відновлення старої централізованої системи, а масштабний перехід до відновлюваних джерел енергії, що сприятиме зменшенню залежності від імпорту викопного палива та підвищенню енергоефективності в умовах руйнувань [3; 18; 22]. По-друге, принцип циркулярної економіки у промисловості орієнтований на впровадження найкращих доступних технологій, розвиток ринку вторин-

ної сировини та стимулювання ресурсоефективності, що є ключовим для модернізації замість відтворення застарілих виробничих моделей [1; 9]. По-третє, інтеграція «зеленої» таксономії як інструмента формування чітких національних критеріїв для «зелених» інвестицій, що відповідають принципу “Do No Significant Harm”, виступає обов'язковою умовою для відкриття доступу до фінансування з боку EU Ukraine Facility та інших міжнародних механізмів [12; 20]. По-четверте, принцип сталого фінансування актуалізує потребу в інтеграції ESG-критеріїв у банківську діяльність, активному розвитку ринку «зелених» облігацій та залученні міжнародних донорів для забезпечення масштабних інвестицій у трансформацію [6; 13; 17].

Для практичної реалізації цих принципів необхідна їх проєкція на реальний український контекст, що досягається через SWOT-аналіз, результати якого систематизовано в табл. 2, що дозволяє калібрувати стратегічні принципи з урахуванням реальних обмежень і можливостей.

Інтеграція принципів Green Deal у План відновлення потребує обов'язкової деталізації на рівні ключових секторів економіки. У енергетичному секторі пріоритетом має стати не просто відбудова зруйнованої інфраструктури, а її трансформація на засадах децентралізації, гнучкості та активної інтеграції ВДЕ. Перехід до децентралізованих енергосистем із домінуванням сонячних та вітрових станцій не лише зменшить залежність від імпорту, але й підвищить стійкість енергомереж до фізичних атак. У промисловості, яка характеризується високою енергоємністю та викидами, модернізація має здійснюватися шляхом впровадження низьковуглецевих технологій виробництва за підтримки українських і європейських фондів декарбонізації. Це є необхідним заходом для адаптації до механізму CBAM та уникнення подальших торговельних бар'єрів для українського експорту. Для транспорту та урбаністики відбудова має ґрунтуватися на принципах ініціативи “New European Bauhaus” [13; 14], що поєднує енергоефективність, інтеграцію smart-мереж, розвиток електротранспорту та сталих моделей мобільності. Такий підхід не лише скоротить викиди, але й сформує нову, кращу якість життя в місь-

Таблиця 2 – SWOT-рамка інтеграції принципів Європейської «Зеленої угоди» в Україні

Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
– Ухвалені стратегічні документи (Національний план з енергоефективності, кліматичний закон 2023 р.)	– Фрагментарність законодавчої бази, розрив між нормами ЄС та українськими реаліями
– Високий потенціал розвитку ВДЕ та локалізації виробництва обладнання	– Низький рівень інституційної спроможності та обмеженість інвестиційних ресурсів
– Сильний інженерний людський капітал, що може брати участь у відбудові економіки	– Наявні прогалини у верифікованих даних щодо викидів CO ₂ через непрацюючу систему MRV
– Суспільна підтримка євроінтеграції	– Неєфективний ринок електроенергії з крос-субсидуванням і заборгованостями
Можливості (O)	Загрози (T)
– Доступ до фінансування через EU Ukraine Facility та інші механізми «зеленого» відновлення	– Високі вимоги CBAM для експортерів, що можуть знизити конкурентоспроможність
– Інтеграція до європейських ринків енергії та участь у Fit for 55	– Військові ризики для інфраструктури та інвестиційного клімату
– Реіндустріалізація економіки з використанням «зелених» технологій	– Ризики соціальних потрясінь через зростання цін і тарифів, зменшення зайнятості у вуглецевих галузях
– Діджиталізація сфери кліматичної політики, зокрема, запровадження відкритого реєстру викидів CO ₂	– Регуляторна невизначеність через затяжне прийняття підзаконних нормативних актів

Джерело: розроблено автором

кому середовищі, перетворюючи руйнацію житлової інфраструктури на можливість.

Інтеграція принципів Європейської «Зеленої угоди» в План відновлення України пропонується у вигляді єдиного методологічного підходу, що поєднує системну основу (чотири принципи), аналітичну рамку (SWOT-аналіз) та секторальну конкретизацію. Ця триєдина структура забезпечує логічну цілісність та практичну спрямованість процесу трансформації, перетворюючи його з теоретичної концепції на керівництво для стратегічного планування та реалізації. Проведений аналіз інтеграції принципів Європейської «Зеленої угоди» в План відновлення України засвідчує, що, попри наявність стратегічних можливостей, практична реалізація стикається із низкою системних бар'єрів. Об'єктивна ідентифікація цих перешкод та розробка механізмів їх подолання є вирішальним умовою успіху.

Виявлені бар'єри можуть бути класифіковані за кількома ключовими напрямками. По-перше, це регуляторна невизначеність, яка проявляється у фрагментарності законодавчої бази, повільній адаптації національних стандартів до вимог *acquis communautaire*, а також у відсутності чітких процедур впровадження таких інструментів, як «зелена» таксономія чи система торгівлі викидами. По-друге, гострою проблемою залишається дефіцит фінансування, особливо для малого та середнього бізнесу, який не має достатнього доступу до довгострокових «зелених» кредитів та інструментів сприяння. По-третє, брак кваліфікованих кадрів, здатних реалізовувати принципи циркулярної економіки, декарбонізації та сталого фінансування, гальмує технологічну модернізацію. І, по-четверте, перманентний вплив воєнних ризиків створює непередбачувані умови для інвесторів, ускладнює довгострокове планування та загрожує фізичній інфраструктурі, необхідній для «зеленої» трансформації.

Для подолання цих викликів пропонується комплекс системних рекомендацій, спрямованих на усунення корінних причин:

В регуляторній сфері необхідно прискорити прийняття базового закону «Про засади зеленого відновлення», який би консолідував принципи ЄЗУ на національному рівні та створив основу для гармонізації суміжних галузевих законодавчих актів із вимогами ЄС, зокрема щодо СВМ, «зеленої» таксономії та стандартів енергоефективності.

У фінансовому вимірі ключовим є активізація розвитку національного ринку «зелених» облігацій шляхом створення стимулів для емітентів та інвесторів, а також спрощення адміністративних процедур для отримання фінансування з міжнародних фондів, таких

як EU Ukraine Facility, зокрема для муніципалітетів та малих підприємств.

Інституційні та кадрові заходи повинні включати системну інтеграцію принципів циркулярної економіки, декарбонізації та «зелених» професій у навчальні програми вищих та професійно-технічних навчальних закладів. Одночасно, для підвищення прозорості та ефективності використання коштів, необхідно створити єдину цифрову платформу моніторингу екологічних, соціальних та управлінських (ESG) показників у реалізації проектів відновлення.

Реалізація запропонованих заходів дозволить трансформувати виклики в драйвери змін, забезпечивши не лише відбудову інфраструктури, але й якісну структурну трансформацію економіки на шляху до євроінтеграції.

Висновки. Проведене дослідження доводить, що інтеграція принципів Європейської «Зеленої угоди» у план відновлення України є не лише вимогою євроінтеграції, але й стратегічним імперативом для побудови стійкої, конкурентоспроможної та кліматично резиліентної економіки. Запропонована авторська методологія, що базується на поєднанні чотирьох ключових принципів (декарбонізації енергетики, циркулярної економіки, «зеленої» таксономії та сталого фінансування) формує цілісну рамку для структурної трансформації. Вона дозволяє трансформувати поточні виклики, такі як масштабні руйнування та воєнні ризики, у вікно можливостей для покращеного відновлення.

Емпірично підтверджено, що імплементація цієї методології забезпечує синергію між екологічними цілями та економічними пріоритетами: сприяє залученню «зелених» інвестицій, відкриває доступ до фінансових механізмів ЄС (зокрема, EU Ukraine Facility), захищає вітчизняний експорт від ризиків СВМ та формує нові якісні стандарти життя. Системний аналіз бар'єрів (регуляторна невизначеність, дефіцит фінансування та кадрів) та пропоновані рекомендації щодо їх подолання підкреслюють критичну роль інституційної розбудови, гармонізації законодавства з *acquis communautaire* та інвестицій у «зелені» компетенції.

На відміну від традиційних моделей відбудови, запропонований підхід є динамічним та адаптивним, що дозволяє враховувати як довгострокові вимоги декарбонізації, так і специфіку воєнного стану. Перспективи подальших досліджень вбачаються у розробці комплексних моделей для прогнозування «зелених» ризиків та оптимізації управління відновленням у реальному часі, що забезпечить новий рівень ефективності та прозорості реалізації Європейського «Зеленого курсу» в Україні.

Бібліографічний список:

1. Бойко А., Ткачук С., Турченко А., Дзвігол Х., Зябіна Є. Перспективи відновлювальної економіки як «зеленого» вектора сталого розвитку національної економіки України. *Вісник економіки*. 2025. Вип. 2. С. 259–274. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2025.02.259>
2. Європейська Бізнес Асоціація. Ukraine restores mandatory greenhouse gas emissions reporting. Європейська Бізнес Асоціація: веб-сайт. 2025. URL: <https://eba.com.ua/ukraine-restores-mandatory-greenhouse-gas-emissions-reporting/> (дата звернення: 02.10.2025).
3. Зварич Р., Масна О. Національна політика України щодо ВДЕ: аналіз міжнародних зобов'язань та інтеграція до європейських енергетичних ринків. *Вісник економіки*. 2024. Вип. 4. С. 122–136. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2024.04.122>
4. Лесюк Г., Соловій І. Роль лісового сектору України в національному плані повоєнного відновлення і Європейському зеленому курсі: попередній аналіз. *Економіка України*. 2024. № 8 (753). С. 88–104. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.08.088>

5. Лещенко К. Інституційні та фінансові механізми Європейського зеленого курсу в процесах раннього відновлення та повоєнної трансформації України. *Philosophy, Economics and Law Review*. 2025. Т. 5, № 1. С. 80–98. DOI: <https://doi.org/10.63341/2786-491X-2025-1-80>.
6. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. Національний план з енергетики та клімату на період до 2030 року. Міністерство економіки України: веб-сайт. 2024. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=17f558a7-b4b4-42ca-b662-2811f42d4a33&title=NatsionalnyiPlanZEnergetikiTaKlimatuNaPeriodDo2030-Roku> (дата звернення: 02.10.2025).
7. Про основні засади державної кліматичної політики : Закон України від 8 жовтня 2024 р. № 3991-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3991-20#Text> (дата звернення: 02.10.2025).
8. Світличний О. Climate Policy of Ukraine in the context of the European Green Course: theoretical and legal aspect. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2023. № 5. С. 104–108. DOI: <https://doi.org/10.61345/1339-7915.2023.5.14>.
9. Centre for Economic Recovery. The impact of the CBAM on the economy of Ukraine. Kyiv, 2025. URL: https://fru.ua/images/doc/2025/Research_impact_assessment_EN.pdf (дата звернення: 02.10.2025).
10. Council of the European Union. Fit for 55. Council of the European Union: веб-сайт. 2021. URL: <https://consilium.europa.eu/en/policies/fit-for-55/> (дата звернення: 02.10.2025).
11. European Commission. Carbon Border Adjustment Mechanism. European Commission: веб-сайт. 2021. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en (дата звернення: 02.10.2025).
12. European Commission. EU taxonomy for sustainable activities. European Commission: веб-сайт. 2020. URL: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en (дата звернення: 02.10.2025).
13. European Commission. Greening the Ukrainian Recovery. European Commission: веб-сайт. 2025. URL: https://ec.europa.eu/environment/stories/greening-ukrainian-recovery/index_en.html (дата звернення: 02.10.2025).
14. European Commission. The European Green Deal. European Commission: веб-сайт. 2019. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en (дата звернення: 02.10.2025).
15. European Parliament and Council. Regulation (EU) 2021/1119 establishing the framework for achieving climate neutrality ('European Climate Law'). 2021. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1119> (дата звернення: 02.10.2025).
16. Green Agenda Ukraine. National Comprehensive Green Transition Assessment Report for Ukraine. 2025. URL: <https://green-agenda.org/storage/public/JiZC2a7L1Q04d71C9XbSzzuEsBymgA-metaVWtyYWluZU5hdGlvbmFsQXNzZXNzZWVudCAoMSkucGRm-.pdf> (дата звернення: 02.10.2025).
17. OECD. Building Back Better: A Sustainable, Resilient Recovery after COVID-19. 2020. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2020/06/building-back-better-a-sustainable-resilient-recovery-after-covid-19_b386e72d/52b869f5-en.pdf (дата звернення: 02.10.2025).
18. Petrunenko I., Zhuk O., Litvak O., Litvak S., Yemets V. The impact of renewable energy sources on economic recovery in Ukraine. *Sustainable Engineering and Innovation*. 2024. Vol. 6, № 2. P. 297–308.
19. Strielkowski W. Efficient low-carbon development in green hydrogen and ammonia economy: a case of Ukraine. *arXiv*. 2025. URL: <https://arxiv.org/abs/2503.22326> (дата звернення: 02.10.2025).
20. UNDP. Green taxonomy in Ukraine: Prospects for adaptation. UNDP Ukraine. 2022. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-08/UNDP-UA-green-taxonomy-report-ENG.pdf> (дата звернення: 02.10.2025).
21. United Nations Environment Programme. Summary for Policymakers “Are We Building Back Better?”. 2021. URL: https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/35282/AWBBS_ES.pdf (дата звернення: 02.10.2025).
22. Winkler C., Dabrock K., Kapustyan S. та ін. High-Resolution Rooftop-PV Potential Assessment for a Resilient Energy System in Ukraine. *arXiv*. 2024. URL: <https://arxiv.org/abs/2412.06937> (дата звернення: 02.10.2025).
23. World Bank, Government of Ukraine, European Union, United Nations. Ukraine Fourth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4): February 2022 – December 2024. 2024. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099022025114040022/pdf/P1801741ca39ec0d81b5371f73a675a0a8.pdf> (дата звернення: 02.10.2025).

References:

1. Boiko A., Tkachuk S., Turchenko A., Dzvigol H., & Ziyabina Ye. (2025). Perspektyvy vidnovliuvanoi ekonomiky yak “zelenoho” vektora staloho rozvytku natsionalnoi ekonomiky Ukrainy [Prospects of the restorative economy as a “green” vector of sustainable development of Ukraine’s national economy]. *Visnyk ekonomiky*, vol. 2, pp. 259–274. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2025.02.259> (accessed October 2, 2025).
2. European Business Association. (2025). Ukraine restores mandatory greenhouse gas emissions reporting. Available at: <https://eba.com.ua/ukraine-restores-mandatory-greenhouse-gas-emissions-reporting/> (accessed October 2, 2025).
3. Zvarych R. & Masna O. (2024). Natsionalna polityka Ukrainy shchodo VDE: analiz mizhnarodnykh zobov’язan ta intehtatsiia do yevropeiskykh enerhetychnykh rynkiv [Ukraine’s national policy on renewable energy sources: Analysis of international commitments and integration into European energy markets]. *Visnyk ekonomiky*, vol. 4, pp. 122–136. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2024.04.122> (accessed October 2, 2025).
4. Lesiuk H. & Solovii I. (2024). Rol lisovoho sektoru Ukrainy v natsionalnomu plani povoiennoho vidnovlennia i Yevropeiskomu zelenomu kursu: poperednii analiz [The role of Ukraine’s forestry sector in the national plan for post-war recovery and the European Green Deal: A preliminary analysis]. *Ekonomika Ukrainy*, vol. 8, pp. 88–104. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.08.088> (accessed October 2, 2025).
5. Leshchenko K. (2025). Instytutsiini ta finansovi mekhanizmy Yevropeiskoho zelenoho kursu v protsesakh raniho vidnovlennia ta povoiennoi transformatsii Ukrainy [Institutional and financial mechanisms of the European Green Deal in the processes of early recovery and post-war transformation of Ukraine]. *Philosophy, Economics and Law Review*, vol. 5(1), pp. 80–98. DOI: <https://doi.org/10.63341/2786-491X-2025-1-80> (accessed October 2, 2025).
6. Ministerstvo ekonomiky, dovkillia ta silskoho hospodarstva Ukrainy. (2023). Natsionalnyi plan z enerhetyky ta klimatu na period do 2030 roku [National energy and climate plan until 2030]. Available at: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=17f558a7-b4b4-42ca-b662-2811f42d4a33&title=NatsionalnyiPlanZEnergetikiTaKlimatuNaPeriodDo2030-Roku> (accessed October 2, 2025).

7. Verkhovna Rada of Ukraine. (2024). Zakon Ukrainy “Pro osnovni zasady derzhavnoi klimatichnoi polityky” vid 8 zhovtnia 2024 r. № 3991-IX [Law of Ukraine “On the basic principles of state climate policy” dated October 8, 2024, No. 3991-IX]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3991-20#Text> (accessed October 2, 2025).
8. Svitlychnyi O. (2023). Climate policy of Ukraine in the context of the European Green Course: Theoretical and legal aspect. *Visegrad Journal on Human Rights*, vol. 5, pp. 104–108. DOI: <https://doi.org/10.61345/1339-7915.2023.5.14> (accessed October 2, 2025).
9. Centre for Economic Recovery. (2025). The impact of the CBAM on the economy of Ukraine. Available at: https://fru.ua/images/doc/2025/Research_impact_assessment_EN.pdf (accessed October 2, 2025).
10. Council of the European Union. (2021). Fit for 55. Available at: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/fit-for-55/> (accessed October 2, 2025).
11. European Commission. (2021). Carbon Border Adjustment Mechanism. Available at: https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en (accessed October 2, 2025).
12. European Commission. (2020). EU taxonomy for sustainable activities. Available at: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en (accessed October 2, 2025).
13. European Commission. Greening the Ukrainian recovery. Available at: https://ec.europa.eu/environment/stories/greening-ukrainian-recovery/index_en.html (accessed October 2, 2025).
14. European Commission. (2019). The European Green Deal. Available at: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en (accessed October 2, 2025).
15. European Parliament and Council. (2021). Regulation (EU) 2021/1119 establishing the framework for achieving climate neutrality (‘European Climate Law’). Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1119> (accessed October 2, 2025).
16. Green Agenda Ukraine. (2025). National comprehensive green transition assessment report for Ukraine. Available at: <https://green-agenda.org/storage/public/JiZC2a7L1Q04d71C9XbSzzuEsBymgA-metaVWtyYWluZU5hdGlvbmFsQXNzZXNzbWVudCAoMSkucGRm-.pdf> (accessed October 2, 2025).
17. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2020). Building back better: A sustainable, resilient recovery after COVID-19. Available at: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2020/06/building-back-better-a-sustainable-resilient-recovery-after-covid-19_b386e72d/52b869f5-en.pdf (accessed October 2, 2025).
18. Petrunenko I., Zhuk O., Litvak O., Litvak S. & Yemets V. (2024). The impact of renewable energy sources on economic recovery in Ukraine. *Sustainable Engineering and Innovation*, vol. 6(2), pp. 297–308.
19. Strielkowski W. (2025). Efficient low-carbon development in green hydrogen and ammonia economy: A case of Ukraine. *arXiv*. Available at: <https://arxiv.org/abs/2503.22326> (accessed October 2, 2025).
20. United Nations Development Programme. (2022). Green taxonomy in Ukraine: Prospects for adaptation. Available at: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-08/UNDP-UA-green-taxonomy-report-ENG.pdf> (accessed October 2, 2025).
21. United Nations Environment Programme. (2021). Summary for policymakers: Are we building back better? Available at: https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/35282/AWBBS_ES.pdf (accessed October 2, 2025).
22. Winkler C., Dabrock K., Kapustyan S. & others. (2024). High-resolution rooftop-PV potential assessment for a resilient energy system in Ukraine. *arXiv*. Available at: <https://arxiv.org/abs/2412.06937> (accessed October 2, 2025).
23. World Bank, Government of Ukraine, European Union, & United Nations. (2024). Ukraine fourth rapid damage and needs assessment (RDNA4): February 2022 – December 2024. Available at: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099022025114040022/pdf/P1801741ca39ec0d81b5371ff73a675a0a8.pdf> (accessed October 2, 2025).

Стаття надійшла: 10.10.2025

Стаття прийнята: 25.10.2025

Стаття опублікована: 28.11.2025